

Talga AB
kontakt@talga.se

2021-02-19

YTTRANDE OM SAMRÅDET ENLIGT 6 KAP MB FÖR BRYTNING AV GRAFIT I NISKA SÖDRA, NISKA NORRA OCH NUNASVAARA NORRA, VITTANGI, KIRUNA KOMMUN

Finsk-svenska gränsälvscommissionen vill framföra följande angående Talga AB:s samrådsunderlag om brytning av grafit:

Den planerade gruvverksamheten i form av underjordsgruva för att utvinna grafit befinner sig i Vittangi i Kiruna kommun, intill Torne älv i Torne- och Muonio älv internationella vattendistrikt, ett Natura 2000 område både i Sverige och Finland.

Gränsälvscommissionen bedömer utifrån samrådsmaterialet att gränsöverskridande påverkan inte kan uteslutas. Således behöver det hållas i åtanke att finska intressenter kan koma att behövas bjudas in till samråd enligt Esbo-konventionen och att relevant samrådsmaterial kan behövas översättas till finska (artiklar 15-22 i gränsälvsöverenskommelsen behöver beaktas).

Platsen för den planerade gruvverksamheten befinner sig inom det geografiska tillämpningsområdet för den finsk-svenska gränsälvsöverenskommelsen. Således är det i kommissionens intresse att de kvalitetsmål för yt- och grundvatten enligt EU:s ramvattendirektiv uppnås (2.2a gränsälvsöverenskommelsen). I skrivande stund är den senaste bedömningen av ekologiska statusen för mottagande vattendrag Torne älv god och denna får enligt direktivet inte försämrats.

Verksamheten planeras som en underjordgruva, vilket innebär generellt en påtagligt mindre påverkan på miljön än en dagbrottsgruva. Processvattnet planeras att återanvändas i processen. I samrådsmaterialet beskrivs att behandlat överskottsvatten från Nunasvaara Norra, Niska Norra och Niska Södra planeras att släppas till recipienterna Hosiojärvi respektive Niskakoski. Recipienterna rinner ut till Torne älv. Enligt samrådsmaterialet finns en förväntad måttlig påverkan på ytvatten (5.2) främst i form av lågtoxiska ämnen såsom sulfat, kalcium och klorid. Halter av fosfor, uran och ammoniakkväve beskrivs riskera att överskrida gränsvärdena för respektive ämnen.

Kommissionen lyfter att vid en bedömning behöver en analys göras av samlad påverkan i området där även andra gruvor och industriella verksamheter i avrinningsområdet tas med i beräkningen. Detta är viktigt för att bedöma en total miljöpåverkan på Natura-2000 området Torne- och Kalix- älvar som helhet samt för skyddsvärda Natura 2000-arter såsom lax och utter.

Ett av de grundläggande syftena med gränsälvsöverenskommelsen är skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden (2.2d). Området där utsläpp från verksamheten görs (Torne- och Vittangi älvar) är viktiga områden som bl.a. laxen vandrar upp till och leker.

Kommissionen anser att det behöver tydligt redogöras hur utsläppen påverkar vattendragen och påverkan bör minimeras så att fisken inte riskerar ta skada av utsläpp.

Vidare beskrivs grafitmineraliseringarna även innehålla sulfidmineral såsom pyrit, magnetkis och kopparkis. Då sulfiderna frigörs och lagras i gråbergsupplag ovanför markytan finns en risk att försurning orsakas, som vidare kan leda till att fler metaller mobiliseras och släpps till yt- och grundvatten. Kommissionen konstaterar att detta är en aspekt som behöver uppmärksammas väl och potentiella effekterna av surt sulfidavfall behöver minimeras. Vid planering av efterbehandling av avslutad gruva behöver en utförlig studie göras för att

minimera eventuell miljöpåverkan på älvsystemet som helhet, så att bibehållandet av de värden Natura 2000-älvarna innehar säkerställs.

Grafitfyndigheterna i Nunasvaara är identifierade som riksintressen av Sveriges Geologiska Undersökning. Materialet är värdefullt för att kunna producera batterier t.ex. till eldrivna fordon och har således en stor betydelse i en övergång till ett fossilfritt samhälle. I området finns även andra riksintressen såsom rennärlingsområden, Torneälvens riksintresse för naturvård och friluftsliv, samt riksintresset Torneälvs kommersiella fiske och Natura-2000 området. En avvägning mellan dessa olika intressen kan bli nödvändig för att avgöra hur de värden i området kan användas på ett hållbart sätt.

Gränsälvskommissionen vill lyfta att Torne älv är ett lokalt, regionalt och internationellt framstående skyddat vattendrag viktigt för biologisk mångfald, fiske, rekreation, besöksnäring och bland annat för lokalt näringsliv kopplat till älven. Möjligheter för hållbart nyttjande av Europas största älvsystem i naturtillstånd ska säkerställas för både befintliga och kommande generationer med försiktighetsprincipen som ledtråd vid planering, bedömning och prövning av olika verksamheter.

Johan Antti
ordförande

Timo Jokelainen
viceordförande

Simja Lempinen
sekreterare

FÖR KÄNNEDOM
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Naturvårdsverket
Finska Miljöministeriet
Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland